

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

КАТЕДРА „МЕДИИ И ОБЩЕСТВЕНИ КОМУНИКАЦИИ

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по докторска програма „Връзки с обществеността“ в професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

на тема **„ПОЛИТИЧЕСКИ PR – ПРОБЛЕМИ И ТЕНДЕНЦИИ“**

докторант: **Любомира Христова**, от катедра „Връзки с обществеността“ на Правно-исторически факултет към Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград

научен ръководител: **проф. д.н. Георги Манолов**

рецензент: **проф. д-р Петко Тодоров**, хабилитиран в научна специалност **05.02.24** “Организация и управление извън сферата на материалното производство” /Медии и комуникации/

I. Характеристика на дисертационния труд

В структурно отношение дисертационният труд е разработен в увод, три глави, заключение и общ обем от 196 стандартни страници. В това число - списък с използвана литература, на български, руски и английски език и 3 приложения – 8 стр..

Изследваният проблем е **значим, интересен, особено актуален и обусловен от:**

- нарастващата роля на ПР в политиката;
- политизацията на медиите и медиатизацията на политиката;
- заплахите за независимостта на медиите;
- загубените ценности, като свобода на словото, липсата на прозрачност на собствеността и финансирането на медиите;

- липсата на мерки за преустановяване на политическия и икономическия контрол;

Това изисква:

- професионализация на комуникацията в политическата сфера;
- анализ на българската ПР и медийна среда;
- разграничаване на видовете ПР и масовия контрол;
- извеждане на препоръки за неговото моделно осъществяване;

Дисертационният труд „**Политически ПР – проблеми и тенденции**” изследва философията на политическия PR, свързва условията за изчистена от манипулативни влияния информационна среда с политическите въпроси и общественото мнение.

Важността на темата и нейната актуалност имат най-малко три аспекта:

- Зачестилите репутационни проблеми на в политическата и обществена среда;
- Назрялата необходимост от анализиране и оценяване на реакцията и резултатите от политическия ПР в кризисни ситуации, в т.ч. и на особеностите на ефективното общуване с вътрешните и външните публики;
- Възможността за разработване на система за политически ПР, включително и чрез комуникациите.

Така избраният обект за проучване съдържа много предизвикателства пред неговата дефиниция и обхват. Особено в условия, когато практиката изпреварва теорията и налага необходимост от преосмисляне и ново позициониране на понятиен апарат и модели на реализация.

В изследователската рамка на всяка дисертация се включват следните елементи: обща конструкция на дисертацията (като базова основа), транзитивно-логични етапи, технология на изследователската метрика, предикатни реактиви, изследователски характеристики на предмета на изследването в статика и динамика, архитектура на разработените инструменти и бъдеща последователност.

Пет са елементите на общата конструкция:

- обобщаване на идейна платформа и обща конструкция на познавателната задача на дисертационния труд (обобщаване на решенията в литературата по обекта и дефиниране на предмета, хипотетичния апарат, целта, задачите, методите, ограниченията и др.)
- изследователски инструменти (метрика на идейното решение);
- емпирични аналитични процедури (авторово изследване на предмета);

- извеждане на обобщено характеристично уравнение (оценка на хипотезата);
- обобщения и препоръки (изследователска социална рефлексия на дисертационния продукт).

Точно според посоченото, ако анализирам представената разработка ще заключа, че в нея се **съдържа всичко изискуемо**. Нещо повече – съвременното общество с демократични стандарти, на високи информационни технологии и комуникации променя парадигмите на взаимоотношенията и ползите от иновационните проекти в ПР в организационен, пазарен, финансов и управленски план и изисква адекватни управленски решения. Затова разработката е актуална в национален мащаб – в теоретичен, социален, културен и практико-приложен аспект. Заслугата е разбира се на докторанта Любомира Христова и научния и ръководител проф. д.н. Георги Манолов, за избора и **формулиране на темата, за нейното извеждане до защитена авторска теза**, за изграждането на един млад изследовател в ПР сектора.

Обект на изследването е / тук се налага да корегирам докторантката/ политическия ПР.

Предмет на изследването е професионалната общност от експерти в практиката по политически PR на институционално равнище в България.

Научното изследване на Магдалена Иванова е ситуирано тъкмо в центъра на този сложен възел от разнообразни проблеми и тя заслужава поздравление за куража и готовността да приеме предизвикателството да даде свой поглед и принос към изясняването и разработването им.

Докторантката определя за **основни изследвателски въпроси следните**:

- „да се разграничи политическият PR от други комуникационни политики и да се открият аспектите на политическия PR.
- да се анализира обвързаността между политиката и PR в условията на демокрация, като се изследват специфичните функции на политическия PR в демокра-тичното общество;
- да се изясни ролята на политическия PR за изграждане на информирано обществено мнение в рамките на делиберативната теория за демокрацията.
- да се изведат параметрите на комуникационното въздействие на политическия PR за мотивиране на гражданското участие в политическия процес;

- да се проучи актуалното състояние на полити-ческия PR в България – проблеми и тенденции – чрез собствено емпирично изследване на институционално равнище.”

Съвсем разбираемо в дисертационния труд са **въведени две ограничителни условия:** по отношение на изследванията, които се занимават с организирането на предизборни кампании и ролята на PR технологията в тях, които остават извън интереса на изследването и второ - не са обект на изследване практикуващите PR специалисти на местно ниво в дирекциите на общините и областните управи.

Методологична база на изследването се явяват общите принципи в изучаването на научните явления – диалектически, конкретно-исторически, системен анализ, дискурс анализ. В разработката са използвани общологически, частно научни и конкретно-теоретични **методи:** исторически, връзка с теорията и практиката, наблюдение, експертиза, сравнение, контент-анализ, синтез, индукция, дедукция, факторна обусловеност и др. Използвани са методите за набиране и анализ на информация, ретроспективен и прогностичен анализ. Получените сведения, разгледани през призмата на съвременната критика и изследователски трактовки водят до конструкцията, регламента и апробирането на модел за устройство и функциониране на политическия ПР.

Изследователската цел е постигната в разработените три глави на представения труд в следната последователност:

Първа глава поставя теоретичните основи на изследването с представяне на проблематиката свързана със същността, природата на връзките с обществеността, историческо развитие и ролята ПР, според голямата по обем изследвана литература. Познатите в науката модели на Дж. Груниг и Т. Хънт, модел на Н. Джаксън, концепцията за рамкирането на К. Халахан, модел на консенсусно ориентирания PR на Р. Буркарт са анализирани от гледна точка на приложението им в политическата сфера. Съпоставителният анализ на дефинициите и разбиранията за „политическия PR“ логически допълва изложението в тази част на дисертацията. В обобщение е изведено твърдението, че връзките с обществеността намират своето практическо приложение в политиката на две основни равнища: на ниво партии и на ниво държавни институции.

Втората глава извежда функциите на ПР и връзката между демокрацията и PR като многоаспектна дейност и социална технология. Вписва ги във функциите на ПР от гледна точка на политическия процес се обръща внимание на взаимовръзката PR – политика. Двустранната връзка между политическата сфера и връзките с

обществеността е онагледена чрез анализа на вторични данни от проведеното изследване по метода на дълбочинното интервю. Изведени са в обобщен вид основните приоритетни направления, които са водещи в дейността на политическия PR; изграждане на комуникационен мост между гражданите и правителствените институции; създаване на благоприятни условия за мотивиране и привличане на населението за включване в обществена дискусия по актуални политически въпроси; провеждане на периодични проучвания за обществените нагласи и мнение; своевременно, премерено и целево използване на медийните канали за успешна комуникация с интересувашата ни публика и обществеността. Достига се до извода, че нивото на демократизация в обществото е съпътствано от налагане и усъвършенстване на PR професията. Проучени и описани са четири категории на общественото мнение в контекста на политиката, изведени от Робърт Етмън и Сюзън Хърбс – масовото мнение, активираното обществено мнение, латентното обществено мнение и възприеманото мнозинство. Обобщени са възможностите на медийната комуникация и медиите като посредници на доверието в политическата среда между институции и личности.

Трета глава е фактическият авторски принос на изследването и се концентрира върху анализ на дейността по политически PR на институционално равнище. Обоснован е изборът на министерската институция за среда, в която е проведено самостоятелно емпирично изследване, който избор е продиктуван от възможността за изследване на професионалната практика по връзки с обществеността в организация от хора, достъпна за гражданите и насочена именно към осъществяване на комуникация с тях. Анализирани са съдържанието на публикуваните в официалните сайтове на министерствата цели и основни дейности на дирекциите по връзки с обществеността. В това самостоятелно емпирично изследване е използван методът анализ на документи. Анализът на информацията от това емпирично изследване в рамките на трета глава на дисертацията позволява да се проследи връзката на официално заявените приоритети в работата върху споделените експертни позиции в дълбочинните интервюта по отношение на цялостната комуникационната политика в краткосрочен и дългосрочен план. Като резултат от анализа на информацията от официалните сайтове е изведена основната отрицателна тенденция – липсата на открояващ се акцент в така необходимата двупосочна комуникация с гражданите, която е **гръбнакът на политическия PR**. Емпиричното проучване продължава към целта, заложената в дисертационния труд и на формулираните научно-изследователски задачи – да се

проучи актуалното състояние на политическия PR в България на институционално равнище. Така формулираната цел определи методиката на регистрация на първичната информация на терен – по метода дълбочинно интервю с експерти. Методиката на извадката е свързана с изчерпателно изследване на всички политически PR-и в дирекциите по „Връзки с обществеността и протокол“ към министерствата, отзовали се за доброволно и анонимно участие в дълбочинно интервю. Извършеният анализ е подчинен на изследователските цели и задачи на дисертационния труд за извеждане на основните становища за същността и съдържанието на политическия PR като социална технология в българското демократично общество, съществуващи проблеми и очертали се тенденции. Анализът на дълбочинните интервюта дава основание да се изведат по-значимите предизвикателства в практиката на политическия PR.

Заключението на дисертационния труд би трябвало да систематизира направените в отделните глави изводи. Да подчертае защитената категорично теза на изследването, че политическия PR е специфичен инструмент за предпазване от всякакъв вид проблеми, късаещи връзките с обществеността, а когато се използва ефективно и възможно най-рано дори при възникване на криза има силата да опази или поне значително да намали вредите върху репутацията и дейността на съответната институция.

II. Постижения на дисертационния труд

Като цяло бих искал да отбележа, че **изследователската цел** е постигната в разработените три глави, изводите са отразени в заключението. Много от интерпретациите, изводите и препоръките са ценни и значими. Те са **дело на автора**.

Отличното познаване от страна на авторката, според текста на представената разработка, на състоянието и проблемите на тази проблематика за България позволява теоретичните постановки и практическите решения да бъдат детайлно изследвани с оглед българската ситуация.

По своята природа темата на дисертационния труд е междудисциплинарна.

Постижение на докторантката е събиране в изследването на аспекти от сферата на мениджмънта, сферата на комуникациите, с фокус административното обслужване, класическия мениджмънт, социологията и психологията на PR.

Проличава умението на докторантката да анализира приложимостта на теорията за преодоляване на изследваните проблемни зони. Оценявам положително и въвеждането на ограничителни условия, които засилват категоричността на изводите.

Разработката се отличава със **задълбоченост, логичност и прецизност** при посочване на използваните източници. Постигнати са правените в процеса на работата обобщения и изводи към всяка глава, които добре сумират постигнатото до момента и подсказват посоката на следващите стъпки на изследването.

Заслужава да се отбележат:

- **Терминологичният преглед** представя добре възможностите на авторката за анализ и синтез. Прецизно са представени и анализирани съществуващите **категории, дефиниции и частично понятиен апарат**. Наред с елемента – да го направи разпознаваем, тя добре откроява обекта на изследването. Авторката доказва добро познаване на българските и световни изследователи в разглежданата предметна област.

- Освен постиженията на докторантката в областта на **прецизирането на основния категориален апарат в сектора и завършеното системно изследване**, заслужава да се отбележи и **приложния характер на разработката чрез очерчания модел за политически ПР**.

Приемам и формулираните от докторантката приноси в автореферата на дисертацията.

III. Критични бележки и предложения

По представената дисертация с изведена докрай теза могат да се отправят и **някои предложения и препоръки**:

- Да се формулират прецизно **обект и предмет на изследването**;
- Пространното заключение, вместо да продължава анализа от трите глави на дисертацията, следва да обобщи и направи изводите от направеното изследване.
- В заключението трябва да намерят място и авторските приноси, които съдържа разработката;
- Изведените приноси в автореферата могат да се обобщат и да не звучат, като описание на съдържанието на дисертацията;

- В една бъдеща публикация на изследването е необходима редакционна намеса за опростяване на някои изрази и избягване на повторения.

Бележките ми не могат да омаловажат несъмнените **достойнства на изследването**. Дисертационният труд е **в завършен вид**, отговаря на високите изисквания за **съчетаване на теория, практически изследвания** и произтичащи от това изводи.

IV. Заключение

Разработката представлява:

- **пълноценно научно изследване** с всички необходими научни реквизити;
- **завършен научен продукт** с точно дефинирани, актуални и **приложими приноси**;
- **задълбочен**, целенасочен и последователно изпълнен **анализ**;
- **ясен, четивен**, добре поднесен, структуриран и онагледен текст,

Въз основа гореизложеното по отношение на съдържателното и **комплексното оценяване** на дисертационния труд, мога да обобщя, че:

- Дисертацията е основана на **добро боравене с теорията** в избраната предметна област. Използвани са **адекватни подходи и методи на научно изследване**.
- Темата е **актуална и допринася за изясняване на съществени проблеми** на политическия ПР, неговото приложение, вътрешните зависимости, инструменти, необходим капацитет и посоки за стимулиране на бъдещи изследвания в сектора.

В заключение **оценявам положително** докторския труд на Любомира Христова, считам, че той представлява **задълбочен, оригинален, авторски принос в изследванията на политическия ПР**. При защитата предлагам да отговори на следните въпроси:

1. Настоящата медийно-политическа симбиоза всъщност „олекотява” възприемането на политиката и лансира повърхностни и популистки решения. **И все пак дефицитите на едно управление, особено административно-управленския дефицит, могат ли да се компенсират чрез медиите и публичното говорене?**

2. Политейнмънт представлява определена форма на обществена комуникация, осъществявана основно в масмедиите, при която политически теми, актьори, процеси,

идентичности и имиджи са представени по развлекателен начин или са украсени с развлекателни оттенъци. **Има ли той място в политическия ПР?**

В обобщение считам, че представеният дисертационен труд има завършен характер с приносни елементи, **изпълнява необходимите научни и наукометрични изисквания и ще гласувам „ЗА”** пред научното жури за придобиване на **образователната и научна степен “доктор”** в професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки, /Връзки с обществеността/.

21.06.2016 г.

Рецензент:

Проф. д-р Петко Годоров